

САБУРО САКАИ

САМУРАЙ!



егелваїс

Плевен, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Предисловие	7
Глава 1	16
Глава 2	23
Глава 3	27
Глава 4	35
Глава 5	44
Глава 6	54
Глава 7	66
Глава 8	76
Глава 9	83
Глава 10	91
Глава 11	102
Глава 12	114
Глава 13	128
Глава 14	144
Глава 15	156
Глава 16	164
Глава 17	170
Глава 18	176
Глава 19	181
Глава 20	192
Глава 21	212
Глава 22	222

Глава 23	253
Глава 24	273
Глава 25	284
Глава 26	291
Глава 27	319
Глава 28	351
Глава 29	360
Глава 30	371
Глава 31	383
Глава 32	390

ПРИЛОЖЕНИЕ: Основни бойни самолети във въздушната война над Тихия океан	404
--	-----

ПРЕДИСЛОВИЕ

По време на Втората световна война Сабуро Сакаи се превръща в жива легенда в Япония. Буквално всички пилоти се възхищават на подвизите му във въздуха.

Репутацията на Сакаи сред бойните пилоти е изключително висока. От всички японски асове Сабуро Сакаи е единственият пилот, който никога не губи във въздушните битки. Това е забележително постижение за човек, който е участвал в повече от двеста такива сражения. Именно това обяснява ожесточената борба, понякога преминаваща в открито съперничество, между младите пилоти за правото да летят като негови водени¹.

Механиците, обслужващи самолета му, се отнасят към Сакаи с не по-малко възхищение. Те смятат за най-висока чест да подготвят за полети изтребителя му „Зеро“ и разказват, че пилотът винаги е демонстрирал най-високите летателни умения. След нито един от тези двеста въздушни боя, макар и раняван, той никога не е допуснал грешки при кацане, никога не е катапултирал, никога не е разбил изтребителя си въпреки тежките повреди на самолета и трудните условия за приземяване, включително нощем.

През август 1942 г. по време на въздушните боеве над Гуадалканал Сабуро Сакаи е тежко ранен. Към изключителните му подвизи следва да се добави и отчаяната борба за оцеляване по време на обратния полет до Рабаул с повреден изтребител. В този полет той е с парализирана лява страна на тялото, напълно ослепял с дясното око и частично

1. Пилоти, които прикриват действията на командира си във въздуха на определен интервал и дистанция. – Б. пр.

сляп с лявото и с огромни усилия на волята, преодолявайки нечовешки болки, лети с часове над океана. Тежките ранявания, които Сакау получава, са причинени от няколко шrapнела в гърдите и гърба, два 12,7-милиметрови куршума засягат дълбоко черепа му и въпреки това успява да се завърне в базата си. Тази история се превръща в истинска легенда.

Такива рани биха били повече от достатъчни, за да го извадят от строя до края на войната. Всеки с практика в кабината на изстребител знае пред какви крайни предизвикателства може да се изправи едноокият пилот по време на въздушен бой. Особено когато трябва да се бие с остарялото си зоро срещу най-новите, превъзхождащи го по всички летателни параметри американски самолети „Хелкит“.

След дълги месеци на физическо и психическо страдание, след като почти се е отчаял, че вече няма да изпита първата си любов – летенето, Сакау все пак се завръща в небето и участва във въздушни боеве. Той не само отново демонстрира най-високи пилотски умения, но и сваля още четири вражески самолета, с което общият брой на потвърдените му победи достига шейсет и четири.

Читателят несъмнено ще бъде изненадан да научи, че Сабуро Сакау не е получил никакви официални награди – ордени, медали, титли. Награждаването с медали и ордени на живите по време на войната в Япония просто не е било прието. Признание се е оказвало само посмъртно. Ако на асовете от други страни, включително Съединените щати, в тържествена обстановка се връчват многочислени награди за техните подвизи, Сабуро Сакау и неговите другари продължават да участват в сражения, така и непознали удоволствието от подобно признание.

Историята на Сабуро Сакау ни показва за пръв път Тихоокеанската война от гледната точка на другата страна на фронта, с мислите и преживяванията на нашия бивш враг. Хората като Сакау принадлежат към класа, за която Америка знае много малко и разбира още по-малко. Това са извест-

ни самураи, професионални воини, посветили живота си на служба на родината. Те са живели в свой собствен свят, коренно различен дори от този на обикновените японци. Сега за пръв път ще можем да се запознаем с начина на мислене, да споделим чувствата и преживяванията на хората, играли главна роля в борбата на Япония във въздуха.

Докато съставях тази книга, имах възможността да говоря с много мои приятели, които са били бойни пилоти в Тихоокеанския театър на военните действия по време на Втората световна война. Никой от тях не знаеше каквото и да било за японските пилоти, срещу които се бяха сражавали. Дори не смятаха, че самураите са като тях самите. Японците им изглеждаха някак далечни и чужди.

Но абсолютно същото беше и отношението на хора като Сакаи към нашите пилоти.

Книгата „Самурай!“ ни показва въздушната война в Тихия океан от съвсем нова гледна точка. Американската военновременна пропаганда рисува напълно карикатурен образ на японските пилоти. Те бяха представяни като гребни, грозновати създания със слабо зрение, които се задържаха във въздуха само с Божията милост.

Това отношение често се оказва фатално. Сабуро Сакаи е един от изключителните пилоти на своето време и по нищо не отстъпва на най-добрите от чуждестранните си колеги. Освен това се причислява към най-великите пилоти за всички времена. Шейсет и четири самолета стават жертва на неговите оръдия. Този брой несъмнено щеше да е много по-голям, ако не беше тежкото му раняване.

Няма нужда да поставяме под съмнение доблестта на нашите военни, на които се наложи да преодолеят изпитанията по време на Втората световна война. Имахме както страхотни постижения, така и посредствени резултати. Много от нашите „документирани удостоверени“ победи във въздуха обаче останаха само на хартия.

Типичен пример е известната история на героичния капитан от ВВС Колин Кели. Читателят ще намери много интересно описание на смъртта на този пилот, свален от Сабуро Сакау на 10 декември 1941 г. Но историята, разказана от американските вестници, е невярна от началото до края. Общо взето, версията гласи, че капитан Кели атакува и потопява бойния кораб „Харуна“, пробивайки си път през орди от японски изтребители, за което получава „Медал на честта“ на Конгреса на САЩ. Историята е създадена от абсолютно неточни бойни доклади и е продиктувана от нетърпението на американците в мрачните дни на избухването на войната малко след Пърл Харбър да създадат свой собствен „герой“.

По времето, за което става дума, бойният кораб „Харуна“ е от другата страна на Южнокитайско море и осигурява дебаркирането на японските войски в Малайзия. Край Филипините изобщо няма нито един японски боен кораб. Според докладите на Сакау и други японски пилоти Кели атакува лек крайцер от клас „Нагара“ с водоизместимост от 4000 тона, но не реализира попадения. Кели извършва акцията предпазливо и отлита, без да бъде забелязан от японските изтребители. Той не е атакувал никакъв кораб, а е пуснал бомбите си от височина 22 000 фута¹. По-късно неговият бомбардировач е свален в района на авиобаза Кларк от Сабуро Сакау. Всъщност според документите Кели е награден не с „Медал на честта“ от Конгреса на САЩ, а с Кръст за военни заслуги.

Горчивата ирония на съдбата е, че вместо да се отдаде необходимата чест на този млад офицер, наистина извършил подвиг, с който да се гордее, той е запомнен с груз, който му се приписва. Кели и вторият му пилот остават в кабината на горящия бомбардировач до края, за да дадат възможност на останалите от екипажа да скочат с пара-

1. 1 фут = 0,3058 метра. – Б. р.

шутки. Такава е действителната му саможертва – да спаси грузите.

За да получи пълната представа за историята на Сабуро Сакаи, Фред Сайто в почивните си дни прекарва почти цяла година с него в събиране на факти за бойното минало на знаменития японски ас. Той опознава в детайли миналото му. Веднага след края на войната Сакаи използва всяка възможност, за да подготви обемист том със своите записки. Тези бележки заедно с хилядите въпроси, зададени от Сайто, талантлив кореспондент на агенция Асошиейтед Прес, се превръщат в историята на Сабуро Сакаи.

Сайто проучва също хиляди страници официални документи на бившия японски Императорски военноморски флот. Той посещава много японски острови, среща се с оцелелите пилоти и записва техните разкази. Сайто разговаря с всички, от обикновени механици на самолети до генерали и адмирали, за да получи възможно най-точната картина на събитията. Всъщност няколко епизода от бойната биография на Сакаи не са включени в книгата просто защото не са намерили потвърждение в японски и американски документи от онова време.

От особено значение е личният боен дневник на бившия капитан 1-ви ранг от японската военноморска авиация Масакисо Сайто. Капитан Сайто, който командва изтребителната част на Сакаи в Лае, старателно записва всички събития, които се случват в този регион. Тъй като това е личен дневник, той не го предава в щаба на Императорския военноморски флот. Фред Сайто и аз го считаме за един от най-ценните документи за въздушната война в Тихия океан.

В числото на непростимите пропуски трябва да се отнесе фактът, че офицерите от първа линия често не съобщават на намиращите се в тила щабове за всички трудности и проблеми на командваните от тях подразделения по време на бойните действия. Подобна практика е била широко разпространена в системата на японския военноморски

флот. Например в личния дневник на капитан 1-ви ранг Сайто точно е посочен броят на японските самолети, които са се върнали или не са се върнали от ежедневни полети в района на Нова Гвинея. В резултат на това дневникът напълно преобръща фантастичните твърдения на много от нашите пилоти за несметен брой победи. Капитан 1-ви ранг Сайто преживява войната и разговорите с него след нея бяха от неоценима полза при подготовката на тази книга.

Бившият капитан 2-ри ранг от морската авиация Тагашу Накаджима, когото ще срещнете неведнъж на тези страници, днес служи като полковник в новите японски военновъздушни сили. Многобройните беседи с полковник Накаджима ни дадоха много интересни подробности за онова време. Голяма е помощта на генерал-майор Минору Гедна (бивш капитан 1-ви ранг от морската авиация), който командва формирането на Сакау в последните дни на войната. От споменаваните в повествованието Генда е единственият японски генерал, квалифициран да управлява реактивни изтребители, и има много часове налет на Ф-86.

Също така сме дълбоко благодарни на полковник Масатаке Окумия, началник на отдела за разузнаване на Обединения комитет на началник-щабове на Япония. Полковник (бивш капитан 2-ри ранг) Окумия беше един от моите съавтори и създатели на книгите „Зеро“ и „Изтребител „Зеро“. Той е участвал в повече въздушни битки от всеки друг японски офицер. През последната година от войната командва силите на противовъздушната отбрана на Япония. Благодарение на неговите усилия успяхме да се сдобием с необходимите документи от архивите на разпуснатото Имперско министерство на военноморския флот на Япония.

Смятам, че е много важно да разкажа тук за отношението на Сакау към положението, в което се намира той самият в качеството си на един от най-големите оцелели японски асове. Сакау разбира, че просто е имал късмета да оцелее в една иззубена от неговата държава война и след оп-

устошителните въздушни сражения, започнали през 1943 г. Много японски асове – Нишизава, Ота, Такацука, Сугита и други – отдават живота си в постоянните въздушни сражения с превъзхождащите сили на противника.

Ето разказа на самия Сакаи за следвоенния му живот:

„По време на службата ми в Имперския флот научих само едно нещо: да пилотирам изтребител и да унищожавам враговете на моята страна. Това е, което правих почти пет години в Китай и над Тихия океан. Не познавах друг живот. Бях въздушен воин.

След капитулацията ме изхвърлиха от военна служба във военноморския флот. Въпреки раните и дългия стаж не получих пенсия. Та нали ние претърпяхме поражение. Само ветерани от страните победителки получаваха пенсии и почести.

Съгласно постановление на окупационните власти ми се забраняваше да се качвам на борда на какъвто и да било самолет. През седемте години на окупация, от 1945 до 1952 г., ми беше забранено да заемам каквато и да е обществена и държавна длъжност. Причината беше проста: бях военен пилот и точка.

Краят на тихоокеанската война беше за мен само началото на нова продължителна и упорита борба. Борба, дори по-жестока от онава, което познах в предишни сражения. Сега пред мен се задаваха нови и къде по-опасни врагове – бедност, глад, болести и унижения. Окупационните власти поставиха много бариери пред мен, така че остана само една възможност, в която се вкопчих. Две години тежък физически труд, глад, скъсани дрехи, при най-непоносими условия.

Последният ужасен удар ми беше нанесен от смъртта на моята любима жена Хацуо. Тя преживя бомбардировките и всички опасности на войната, но не успя да се справи с новите врагове и почина след продължително боледуване.

Най-накрая, след няколко години лишения и трудности, събрах достатъчно пари, за да отворя малка печатна рабо-

тилница. Работейки ден и нощ, някак си свързвах двата края и дори успях да разширя производството.

Скоро срещнах вдовицата на вицеадмирал Такиджиро Ониши, която търсех от много месеци. Адмирал Ониши извърши харакири веднага след капитулацията през 1945 г. Той реши, че е по-добре да умре, отколкото да живее, след като загинаха много от подчинените му, които изпрати на мисию, от които нямаше връщане. В крайна сметка именно адмирал Ониши организира нанасянето на съкрушителните удари на камикадзета.

Госпожа Ониши беше нещо повече от вдовица на адмирал за мен. Тя беше леля на лейтенант Сасау, моя най-добър приятел. Сасау загина в битката над Нова Гвинея, докато бях в болница в Япония.

В продължение на няколко години госпожа Ониши изкарваше прехраната си, като се занимаваше с гребна търговия по улиците. Побеснях, като я видях облечена в прокъсани дрехи, едва кретаща, да се търтри по улиците, но тогава не можах да направя нищо за нея.

Сега, когато станах собственик на работилницата, вече беше различно. Убедих я да постъпи като управител при мен. Нашият бизнес скоро се разшири. Специално издирих и приютих още няколко вдовици и братя на мои близки приятели, с които бях лелял по време на войната и които загинаха в сражения.

За щастие, ситуацията се промени бързо. Изминаха повече от десет години от края на войната. Бизнесът ни продължава да се разширява, хората, които работят с мен в цеха, си стъпиха на краката.

Последните години гонесоха много странни промени. Бях поканен като почетен гост на борда на няколко американски самолетносача и други военни кораби. Видях модерни реактивни изтребители, много различни от старите зеро и хелкети.

Срещнах се отново с хората, с които някога се бих в небето над Тихия океан. Седях и беседвах с тях, и дори станаме приятели. За мен това бе изумително и много важно. В края на краищата хората, които някога са били под дулата на моите оръдия, благородно ми предложиха приятелството си.

Няколко пъти ми предлагаха да се присъединя към новите японски военновъздушни сили, но отказах. Не искам да се връщам към армията и да преживявам отново миналото.

Но летенето като умение е същото като плуването. След като сте го научили, едва ли ще го забравите. Аз съм на земята повече от десет години. Но когато затворя очи, отново усещам лоста за управление в дясната си длан и ръчката за газта в лявата, усещам педалите за управление на кормилото за направление под краката си. Чувствам свободата, която само пилотите познават.

Не, не съм забравил да летя. Ако Япония има нужда в случай на настъпление на комунизма към нашата страна, отново ще започна да летя. Но горещо се моля да не се налага да се върна в небето по такава причина“.

Сабуро Сакаи, Токио, 1956 г.

Мартин Кайдин, Ню Йорк, 1956 г.

ГЛАВА 1

На Кюшу, най-южния от главните острови на Япония, се намира малкото градче Сага. То е разположено точно по средата между два големи центъра, които през последните години станаха добре познати на хиляди американци. Повечето от американските кораби, участвали в Корейската война, са базирани в Сасебо. Американски бомбардировачи и изтребители излитаха от летището в Асия и прекосяваха тесния проток Цушима, за да ударят войските на Китай и комунистическа Корея.

Град Сага вече е виждал военни експедиции, плаващи през протока Цушима. Моите предци са били войници от японската армия, която акостира в Корея през 1592 г., отплувайки от Сага. Неособено успешният изход от съвременната Корейска война има и исторически прецедент. Средновековната Корейско-японска война се превърна в „окопна“ през 1597 г., когато китайската династия Мин предислоцира войските си в помощ на Северна Корея. По подобен начин съвременният червен Китай се притече на помощ на корейските комунисти.

Моите предци са били воини и в продължение на много поколения вярно са служили на принц Сага, докато през XIX в. не започнала централизацията на Япония и принцът прехвърлил владенията си на императора.

По време на феодалните времена населението на Япония било разделено на четири касты и моето семейство принадлежало към управляващата класа на самураите. Освободен от досадните грижи на ежедневието, самураят живеел гордо и свободно, без да се натоварва с дреболити като пари и други подобни. Той посвещавал цялото си време на

управленски дела и се усъвършенствал във военното изкуство, което можело да бъде необходимо във всеки един момент. Всичко нужно за живота на самурая било осигурявано от принца независимо от реколтата или каквито и да било други обстоятелства.

Когато кастовата система била премахната през XIX в., това било съкрушителен удар за класата на гордите самураи. С един замах те били лишени от всичките си досегашни привилегии и били принудени да се превърнат във фермери и търговци, за да започнат живот, за който били напълно неподготвени и не предполагал желана перспектива.

Следователно, както може да се очаква, повечето от самураите изпаднали в бедност. Опитвали се да си изкарват прехраната чрез служба при богатите или работели от сутрин до вечер в малките си ферми. Собственият ми дяго не живеел по-добре от останалите. В крайна сметка успял да се сдобие с неголяма ферма, с която някак си свързвал двата края. Семейството ми тогава и във времената, за които разказвам, било едно от най-бедните в селото. В тази ферма съм роден на 26 август 1916 г. Бях третият от четирима синове, а освен нас в семейството имаше още три дъщери.

Колкото и да е странно, собственият ми живот в много отношения повтори живота на дяго ми. Когато Япония капитулира пред Съюзниците през 1945 г., аз бях най-добрият оцелял японски ас. Имах 64 свалени вражески самолета на сметката си. След края на войната обаче Имперският флот беше разпуснат и ме лишиха от възможността да заемам длъжности в правителствени учреждения. Нямах нито пари, нито професия, която да е полезна в един разпадащ се свят. Също като дяго ми преживях с тежък физически труд и само след няколко години успях да спестя известна сума и да купя малка печатница, превърнала се в основен източник на средства за моето съществуване.

Цялата работа в малката семейна ферма, заемаща площ от един акър близо до град Сага, се стовари върху плещите

на майка ми, която също трябваше сама да издържа своите седем деца, тъй като овдовя, когато бях на единайсет години. В спомените ми от онова време винаги я виждам заета с непрекъснатата тежка работа на нивата, с привързана на гърба ѝ най-малката ми сестра. Но не си спомням от устата ѝ да е излязла и една дума да се оплаче. Тя беше най-смелата жена, която познавам, истинска жена от рода на самурай, горда и твърда, но надарена с душевна топлина, а когато имаше нужда, намираща и блага дума за нас.

Понякога се прибирах от училище, бит от по-големите и по-силни момчета. Тя не съчувстваше на сълзите ми, само се мръщеше и се опитваше да ме засрами: „Как не те е срам – упрекваше ме тя. – Не забравяй, че си син на самурай и сълзите въобще не ти отиват“.

Стараех се да уча колкото се може по-добре и затова в нашето селско начално училище ме смятаха за първи в класа през всичките шест години, прекарани там. Но перспективите за по-нататъшното ми образование изглеждаха доста мъгляви. Докато основните училища се финансираха от правителството, в повечето гимназии трябваше семейството на ученика да плаща. Подобно условие беше неприемливо за нашето семейство, което просто не можеше да намери тези пари, защото едва отделяхме за храна и грехи. Но неочаквано чичо ми, който живееше в Токио, прояви изключителна щедрост и предложи да покрие всички разходи за моето по-нататъшно обучение. Той заемаше висока длъжност в Министерството на съобщенията. Предложи ми да ме приюти в къщата си и да плати обучението ми. Ние с благодарност приехме това щедро предложение.

Във феодална Япония кланът Сага владеел една от най-бедните провинции. Неговите самураи дълги години живеели повече от скромно и се славели със своята дисциплина. Ние бяхме единствената провинция в Япония, която свято почиташе моралния кодекс на самураите – „Хазакуре“, чиято основна философия гласи: „Самураят живее по такъв начин,

че винаги е готов да умре“. „Хазакуре“ се превърна в учебник във всяко японско училище по време на войната, но това беше и кодекс, според който живях през целия си живот. Неговите строги изисквания ми помогнаха неведнъж в новия ученически живот, а и в последвалия ми живот на сражения.

В Токио буквално всичко ме изуми. Никога не бях виждал град, по-голям от Сага, където живеят не повече от 50 000 души. Просто не можех да си представя милионното население на японската столица, постоянната суматоха, огромните сгради. Освен това открих, че в Токио през 1929 г. е имало непрекъсната и жестока конкуренция във всички области на живота. Не само завършилите училище се бореха упорито за работа, но дори и децата се съревноваваха също толкова усърдно за сравнително ограниченото количество места в престижните училища.

Мислех, че животът ми във фермата е труден. Смятах се за най-добрия ученик в моето училище през изминалите шест години. Но никога дотогава не бях срещал ученици, които прекарваха над учебниците буквално ден и нощ, които във всяка свободна минута се опитваха да надминат в обучението съучениците си! Престижните училища в Токио, например Първа токийска гимназия, провеждаха щателен подбор на най-способните ученици от началните училища и от 35 кандидати само един влизаше в тях.

За селско момче като мен, напълно потиснато от бесния ритъм на живот в столицата, беше напълно немислимо да пробие в тези прочути учебни заведения. Затова с готовност се съгласих да постъпя в „Аояма Хайкун“, създадена преди няколко години от американски мисионери. Въпреки че не можеше да се сравни с най-авторитетните училища, все пак се радваше на сравнително добра репутация.

Новите ми домашни условия не можеше да бъдат по-добри дори и в мечтите ми. Чичо ми обаче беше строг човек, убеден, че най-добрият вариант е, ако детето не се вижда и чува. Съвсем друго беше мнението на леля ми и нейните

деца, чието отношение към мен се отличаваше с изключителна доброта и сърдечност. Именно в тези прекрасни условия започнах обучението в гимназията с амбиция и ентусиазъм. Бях абсолютно сигурен, че отново ще заема полатащото ми се място на най-добрия ученик в класа.

За по-малко от месец всички тези мечти се изпариха. Надеждите ми отново да стана пръв сред учениците бяха разбити. Не само на моите учители, но и на мен самия стана ясно, че съучениците ми, които никога не са били светила на мисълта, ме надминаваха в обучението. Беше ми трудно да повярвам в този факт. Уви, те знаеха много неща, които дори не подозирах. Въпреки многото часове, прекарвани нощем над учебника, не успях да усвоя материала толкова бързо, колкото те, и прогресивно изоставах в учението.

Първият срок приключи през юли. Посредствените оценки в бележника ми веднага ме изхвърлиха в средата на класа, което беше голямо разочарование за чичо ми и ме потопи в отчаяние. Знаех, че той плаща за образованието ми, защото смяташе, че съм способно дете, което може да стане най-доброто сред учениците. Не е изненадващо, че той беше дълбоко разстроен от моите неуспехи. Затова за мен лятната ваканция се превърна в период на интензивно учене. Докато съучениците ми се забавляваха, аз цяло лято зубрех учебници, решен да попълня пропуските в знанията си. Началото на учебната година през септември обаче показа безполезността на усилията ми. Нямаше никакво подобрение и успехи.

Тези повтарящи се провали в опитите ми отново да стана отличен ученик ме накараха да изпадна в дълбоко отчаяние. Не само станах безнадеждно среден в обучението си, но и в спорта започнах да изоставам от другарите си. Нямаше съмнение, че много от момчетата в училище бяха по-ловки и по-силни от мен.

Овладялото ме унижие беше ужасен удар за мен. Вместо да продължа да се опитвам да надмина онези ученици, които